

at disse Fordele, som det næsten altid vil være Tilfældet ved kunstigt fremflynede Udviklinger, let kunne komme til at vise sig ikke aldeles ublandede. Det er i denne Henseende i Udvalget blevet fremhævet, at saa gavnlig enhver Roeskultur er, hvor der holdes en til Roesdyttet svarende Kvægsætning, og saa sikkert det er, at dette vil ske, hvor det er til Kvægfordring, at Roesne dyrkes, kan man ikke have den samme Sikkerhed for, at de, der loffes til Roesdyrking, ved, at der reiser sig Sukkerfabriker, som søge Roes, ville sørge tilbørligt for igjennem en tilstrækkelig Tilførsel af Gjødnings at giengive Jorden, hvad de have fra taget den, og medens det, hvor en overflødig Arbeidskraft er tilstede, ganske vist maa anses ønskeligt, at nye Midler bringes i Anvendelse for at skaffe denne Beskæftigelse, synes der derimod, hvor Arbejderbefolkningen, som det dog for Tiden er Tilfældet de fleste Steder i vort Land, ikke er for stor, ikke at kunne være nogen særlig Opfordring til at virke for, ved pludselig Udvikling af en Sukkerindustri, at fremme den Bidragsdel af fremmede Arbejdere tilligemed en, høist sandsynligt kun midlertidig, Forhøjelse af Arbejdslønnen, især da der efter denne Industris Natur ikke kan have den samme Sikkerhed for, at de oprettede Fabriker ikke igjen ville gaa tilgrunde og da lade et ubeskæftiget Proletariat efter sig, som der, naar Agerbrugets naturlige, successive Udvikling fremkalder et forøget Antal Arbejdere, maa siges at være for, at disse ville finde en vedvarende til deres Eksistenss Betryggelse tilstrækkelig Virksomhed. Udentvivel hør Sukkerindustrien, ligesom i Reglen enhver anden stor Industri, villigt og med Glæde modtages ethvert Sted, hvor den, begunstiget af de lokale Forhold, paa naturlig Maade ved sig selv skaffer sig Indpas. Flertallet har kun ikke kunnet indse, at der skulde kunne tillægges Sukkerindustrien særligt en saadan almindelig Nytte for Landet i det Hele, at der fra Statens Side burde træffes ekstraordinære Foranstaltninger til ved betydelige finansielle Offre at skaffe den en Udbredelse, som den ellers ikke vilde faae.

Men kan man derfor ikke antage, at der skulde være Grund til en almindelig Systemforandring, som opgav Principet i Loven af 1873, kan man endnu mindre billige den Tanke, der er fremkommen om at gjøre en Undtagelse fra dette Princip til Fordel for de tvende nu bestaaende Sukkerfabriker alene, saaledes at der skulde ydes disse Begunstigelser, som ikke kunde komme Andre, der vilde oprette lignende Etablissementer, til Del. De Erfaringer, der skulde kunne indhøstes ved at gjøre det muligt for disse Fabriker at fortsætte deres Virksomhed under exceptionelt gunstige Forhold, kan man ikke tillægge nogen saadan særegen Værd for Almenheden, at der af Staten burde gjøres Offre for at faae dem tilveiebragte, og hvor meget man end for deres Skyld, der have anvendt et ikke ringe Maal af

Kapital og Dygtighed paa at kalde disse Fabriker til Live, kan beklage, om deres Foretagender skulde vise sig mislykkede, maa man dog anse det som liggende ganske udenfor de Opgaver, til hvilke Staten bør indskrænke sig, at raade Bod paa Tab, der, uden at Staten har nogen Skyld deri, kunne lides ved, at den private Foretagelsesaaend skaffes i sine Beregninger.

Nogle af Udvalgets Medlemmer (Breinholt, Neergaard, Peterfen, Schlegel) kunne ikke i det Hele tiltræde de ovenangførte Udtalelser. Vi ville i saa Henseende forudsætte nogle mere almindelige Bemærkninger om, hvorvidt det efter de Erfaringer, som allerede haves, kan antages, at Sukkerfabriker kunne trives hertilands, og om de Bønseligheeder, som de to bestaaende Fabriker have havt at kæmpe med, kunne antages at være af en forbigaende Natur.

Efter de os meddelte Oplysninger kunne Udgifterne ved Bedriften henføres under 4 Poster:

1. Roes. Herfor have Fabrikerne betalt 83 Dre pr. Centner, og det maa antages, at der gennemsnitsvis kan produceres 350 Centner pr. Td. Land. Hvorvidt denne Pris er en passende Betaling for Landmanden, tør vi ikke udtale os om; kun bemærke vi, at Forholdet efter vor Formening kan stille sig uheldigt for Landmanden, idet han, naar han først har indført Roesdyrking, bliver mere eller mindre afhængig af Sukkerfabrikerne, der have det i deres Magt at trykke Prisen. I saa Henseende vilde det være heldigere, naar Fabrikerne, hvad der paa mange Steder i Udlandet er Tilfældet, grundlægges af de omboende Agerbrugere som Aktionærer, idet disse da ikke vilkaarligt ville nedsætte Priserne, og en Prisnedsættelse vil da i hvert Fald medføre en forøget Indtægt af Fabriken, ligesom Standsninger af Fabriken paa Grund af nedadgaende Konjunkturer ikke saa let kunne forekomme.
2. og 3. Brændsel og Arbejdsløn, heri indbefattet Bager. Udgiften hertil er gaaet ned fra 95 à 110 Dre i det 1ste Aar til 74 à 78 Dre i det sidste Aar, og den ventes at kunne yderligere reduceres til 63 Dre pr. Centner. Grunden hertil er, at uagtet der var gjort Alt for at gjøre Personalet bekendt med Forretningerne, navnlig ogsaa ved at lade flere af de højere Funktionærer og Arbejderformændene reise i Udlandet og opholde sig ved udenlandske Fabriker, medførte dog i Begyndelsen Manglen paa nøie Kjenndskab til alle de nye Forhold og Manglen paa øvede Arbejdere mange Ulemper, som blandt Andet viste sig deri, at man i den ene Fabrik i det 1ste Aar kun kunde bearbejde 1,000 Centner i Døgnet, medens man det følgende Aar bearbejdede